

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 217.097 van 3 januari 2012
in de zaak A. 196.735/X-14.568.**

In zake : 1. Cyriel COEN
 2. Martha VERMEULEN
 3. Marc VERMEULEN
 4. Nancy SALLÉ
 5. Jan BIESEN
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaten Stijn Verbist en Bram Vandromme
 kantoor houdend te 2000 ANTWERPEN
 Graaf van Hoornestraat 34
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

1. de gemeente SINT-KATELIJNE-WAVER
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Kris Lens
 kantoor houdend te 2800 MECHELEN
 Grote Nieuwedijkstraat 417
 bij wie woonplaats wordt gekozen
2. de deputatie van de provincieraad van ANTWERPEN
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Ciska Servais
 kantoor houdend te 2600 ANTWERPEN
 Roderveldlaan 3
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 8 juni 2010, strekt tot de
nietigverklaring van :
 - a. het besluit van 7 december 2009 van de gemeenteraad van Sint-Katelijne-
Waver houdende definitieve vaststelling van het gemeentelijk ruimtelijk
uitvoeringsplan “Maenhoevevelden”, en

- b. het besluit van 11 februari 2010 van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen houdende goedkeuring van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Maenhoevevelden”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De tweede verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur Ann Eylenbosch heeft een verslag opgesteld.

De verwerende partijen hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 16 september 2011.

Kamervoorzitter Roger Stevens heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Huseyn Berktaş, die loco advocaten Stijn Verbist en Bram Vandromme verschijnt voor de verzoekende partijen, advocaat Kris Lens, die verschijnt voor de eerste verwerende partij, en advocaat Philippe Van Wesemael, die loco advocaat Ciska Servais verschijnt voor de tweede verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Ann Eylenbosch heeft een met dit arrest gedeeltelijk eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. De Maenhoevevelden liggen ten noordoosten van de kern Pasbrug-Nieuwendijk, die aansluit bij Mechelen. Het gebied is gelegen tussen twee steenwegen (Mechelsesteenweg en Berlaarbaan) in directe verbinding met het stadscentrum van Mechelen.

Het gebied situeert zich in het Dijlebekken binnen het deelbekken van de Vrouwvliet en wordt doorkruist door de Maenhoevebeek, die geklasseerd is als waterloop van de tweede categorie.

Volgens de bestemmingsvoorschriften van het bij koninklijk besluit van 5 augustus 1976 vastgestelde gewestplan Mechelen ligt het gebied nagenoeg volledig in woonuitbreidingsgebied. In het zuidwesten van het gebied ligt een klein deel in woongebied en in het noorden bevindt zich ook een klein stuk reservatiezone voor de verlenging van de R6.

Het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV) selecteert delen van Sint-Katelijne-Waver als onderdeel van het regionaalstedelijk gebied Mechelen.

4. Bij besluit van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen van 26 juni 2003 wordt het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van de gemeente Sint-Katelijne-Waver, definitief vastgesteld door de gemeenteraad in zitting van 7 april 2003, goedgekeurd onder voorwaarden.

In de bindende bepalingen van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan is de volgende passage met betrekking tot de Maenhoevevelden opgenomen:

“Op basis van de nederzettingsstructuur werkt de gemeente een selectie uit van gebieden die in aanmerking komen voor het realiseren van een stedelijk woongebied (cfr. prioritair te ontwikkelen i.f.v. taakstelling stedelijk gebied). Wanneer de voorgestelde selecties betrekking hebben op gebieden waarover het Vlaams gewest of de provincie Antwerpen bevoegd is om binnen andere planningsprocessen uitspraken te doen, brengt de gemeente deze selecties in het overleg in: (...)

▪ woonuitbreidingsgebied Maenhoevevelden, gebied 22”.

Het goedkeuringsbesluit overweegt “dat het woonuitbreidingsgebied Maenhoevevelden gedeeltelijk gelegen is in natuurlijk overstromingsgebied; dat dit gedeelte van het woonuitbreidingsgebied in het recente verleden reeds regelmatig te kampen had met wateroverlast; dat de nodige voorzichtigheid aan de dag dient gelegd te worden bij de ontwikkeling van dit gebied voor wonen”, en koppelt de goedkeuring o.m. aan de voorwaarde “dat het garanderen van een optimaal functioneren van de waterhuishouding geldt als bijkomende randvoorwaarde bij de ontwikkeling van het gebied Maenhoevevelden in bindende bepaling 24”.

5. Op 18 juli 2008 wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen” vastgesteld.

Het gebied Maenhoevevelden valt zo goed als samen met deelgebied 9 van dit ruimtelijk uitvoeringsplan en maakt dus grotendeels deel uit van het stedelijk gebied.

Het gebied wordt ingekleurd als stedelijk woongebied en deels in overdruk als reservatiegebied voor lijninfrastructuur.

De artikelen 9.1.5. en 9.1.6 van de stedenbouwkundige voorschriften van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan van 18 juli 2008 luiden als volgt:

“De Maenhoevebeekvallei is een structuurbepalend element in het plangebied en moet gevrijwaard blijven. Inbuizing van de beek, bebouwing en/of verharding langs de beekoevers is niet toegelaten, behalve deze noodzakelijk voor de ontsluiting van het terrein. De breedte van de te vrijwaren zone wordt gebiedsgericht bepaald.

Bij de aanleg van het terrein moet het waterbergende vermogen van het gebied zo veel mogelijk worden behouden en het overstromingsrisico worden beperkt. Omwille van de watergevoeligheid van dit gebied, dient hier specifieke aandacht aan te worden besteed”.

6. De gemeente Sint-Katelijne-Waver is overgegaan tot de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan tot ontwikkeling van de Maenhoevevelden (hierna : GRUP “Maenhoevevelden”). Het plangebied is gelegen tussen de Mechelsesteenweg, de Akelei, de Berkelei, de Maenhoeveweg, de Wilgestraat en de Dennestraat.

Basisoptie van het plan is het creëren van een reeks “woonvelden”, eilanden die van elkaar gescheiden en met elkaar verbonden worden door de groene hoofdstructuur en ontsloten worden via het grid van wegen. De vallei van de Maenhoevebeek is de belangrijkste groene structuur in het gebied.

Op 22 december 2008 heeft SORESMA, in opdracht van het gemeentebestuur van Sint-Katelijne-Waver, een screening met betrekking tot de plan-MER-plicht doorgevoerd, met “verzoek tot raadpleging”.

De dienst MER heeft op 16 maart 2009 beslist dat de opmaak van een plan-MER niet nodig is.

De plenaire vergadering vindt plaats op 31 maart 2009.

7. Bij besluit van de gemeenteraad van Sint-Katelijne-Waver van 29 juni 2009 wordt het ontwerp GRUP “Maenhoevevelden” voorlopig vastgesteld.

8. Ter gelegenheid van het openbaar onderzoek, georganiseerd van 3 augustus 2009 tot en met 1 oktober 2009, dienen de verzoekende partijen op 29 september 2009 een gezamenlijk bezwaarschrift in als leden van het actiecomité “Laat het Groen”.

Op 16 november 2009 brengt de GECORO advies uit over het ontwerp.

Het bezwaar van de verzoekende partijen wordt beantwoord als volgt:

“1. Het aantal woningen binnen het plangebied is inderdaad variabel. In de studie wordt rekening gehouden met de hoogst denkbare invulling. Er wordt opgemerkt dat het gemeentelijk RUP geen herbestemming inhoudt van het bestaande woongebied zoals door de Vlaamse overheid vastgelegd op 18 juli 2008. Het maximum aantal woningen in het projectgebied blijft ruim onder de mogelijke invulling volgens de huidige bestemming. Er werd een financieel-economische studie opgesteld door Igemo die de opdracht heeft gekregen tot uitvoering van dit project.

2. Zie hiervoor de bespreking onder II.7.2, II.7.5 en II.9.1.

(...)

4. Zie hiervoor de bespreking onder II.8.1 en II.9.2.

(II.8.1. De verkeersimpact op de omgeving is het meest in detail bekeken in het kader van de plan MER screening – verzoek tot raadpleging. Er is

becijferd wat de bijkomende impact zal zijn op het omliggende wegennet op basis van uitgangspunten zoals omschreven in het ‘Onderzoek verplaatsingsgedrag Vlaanderen 2, eindrapport januari 2004’ uitgevoerd door de Provinciale Hogeschool Limburg in opdracht van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, Mobiliteitscel. De bijkomende impact is volgens deze methodiek, geen probleem. De Mechelsesteenweg vertoont geen congestieproblemen tenzij bij onvoorziene omstandigheden (ongeval, werken aan de wegenis, ...) In de Meidoornstraat situeren de problemen zich uitsluitend tijdens de piekmomenten van de school.

De cumulatieve effecten van de geplande woonprojecten op de mobiliteit van de Mechelsesteenweg werd niet onderzocht, er werd door geen enkele overheid op aangedrongen. Het RUP voorziet ook geen bestemmingswijziging zodat dit element niet kan weerhouden worden.

Bij het operationaliseren van de wegeninfrastructuur, zullen voorafgaand verkeerstellingen uitgevoerd worden in de omgeving van het projectgebied om een concreet inzicht te krijgen in de problematiek zodat er ook naar kan gehandeld worden bij de inrichting van de nieuwe wegenis.)

(II.9.2. De extra verkeersstromen die zullen ontstaan, zijn berekend op basis van 300 nieuwe woningen. Dit komt neer op 100 extra autoverplaatsingen/spitsuur wat theoretisch neerkomt op 50 autoverplaatsingen per ontsluitingsrichting (noord Mechelsesteenweg, zuid Meidoornstraat). In het geval dat toch 450 woningen zouden gerealiseerd worden, moeten deze cijfers met 50% verhoogd worden.

De bestaande wegeninfrastructuur is voldoende ruim om verkeer bij 50km/u veilig te laten kruisen. Bij de uitvoering van het project zal in detail moeten onderzocht worden of er aanpassingen moeten gebeuren in de schoolomgeving en aan de bestaande wegenistrajecten, maar dit valt buiten het planningsniveau van het RUP. Dit zou hoe dan ook moeten gebeuren wanneer uitvoering wordt gegeven aan dit gebied zonder de opmaak van een RUP, aangezien het RUP geen bestemmingswijziging inhoudt.)

5. Dit is niet relevant omdat het gemeentelijk RUP geen bestemmingswijziging van de projectzone inhoudt.

6. Voor de school is extra ruimte voorzien voor uitbreiding. Bovendien zijn er nog uitbreidingsmogelijkheden in de hoogte. De schoolproblematiek kan niet binnen dit gemeentelijk RUP behandeld worden.

7. LNE-dienst MER heeft op 6 maart 2009 beslist dat het voorgenomen plan geen aanleiding geeft tot aanzienlijke milieugevolgen en dat de opmaak van een planMER niet nodig is. Bezwaren uitgebracht in het kader van andere gemeentelijke RUPs zijn niet relevant. Het bestuur heeft altijd duidelijk gekaderd binnen welke fase het onderzoek zich bevond. Het inrichtingsplan van 2003 (studie Maenhout) is er gekomen onder de druk van de omwonenden omdat zij wilden weten wat er met de invulling van het projectgebied zou gebeuren. Dit inrichtingsplan heeft geen bindende kracht en dient louter gezien te worden ter informatieve titel. De Gecoro heeft het gemeentelijk RUP niet negatief geadviseerd”.

9. Bij besluit van 7 december 2009 heeft de eerste verwerende partij het GRUP “Maenhoevevelden” definitief vastgesteld.

Dit is het eerste bestreden besluit.

Artikel 4 van hetzelfde besluit luidt als volgt:

“Aan het college wordt de opdracht gegeven om bij de operationalisering van dit ruimtelijk uitvoeringsplan ter plaatse voldoende metingen en tellingen uit te voeren om een goede waterhuishouding en een kwalitatieve verkeersafwikkeling niet in het gedrang te brengen. Er zal voldoende overleg gepleegd moeten worden met de waterloopbeheerder om eventuele knelpunten stroomafwaarts van de Maanhoevebeek en buiten het plangebied gelegen, op te lossen. Er dient tijdig overwogen te worden of een uitbreiding van de school Dijkstein noodzakelijk zou zijn door de realisatie van dit woongebied”.

10. Bij besluit van 11 februari 2010 heeft de tweede verwerende partij het GRUP “Maenhoevevelden” goedgekeurd.

Dit is het tweede bestreden besluit.

IV. De regelmatigheid van de rechtspleging

11. Bij het versturen van een afschrift van het verzoekschrift tot nietigverklaring aan de eerste verwerende partij heeft de hoofdgriffier melding gemaakt van artikel 21, derde tot vijfde lid van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, en van de artikelen 84, 85 en 86 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De eerste verwerende partij heeft haar memorie van antwoord niet met een ter post aangetekende brief, zoals voorgeschreven door artikel 84 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, maar per taxipost aan de Raad van State toegezonden. Anders dan in het geval van de aangetekende zending, behoort het niet tot het wezen van de dienst “taxipost” dat zij tegen ontvangstbewijs ter post wordt bezorgd. Dit kenmerk vormt het fundamenteel verschil tussen beide zendingen. De aangetekende zending, precies wegens dat specifieke kenmerk, wordt als enige geldige wijze van toesturen van

de processtukken aan de Raad van State opgelegd. Voorts heeft deze memorie van antwoord geen vaste datum gekregen binnen de in het algemeen procedurereglement bepaalde termijn.

Krachtens artikel 21, vijfde lid van de gecoördineerde wetten op de Raad van State wordt de memorie van antwoord van de eerste verwerende partij uit de debatten geweerd.

V. Ontvankelijkheid van het beroep

Standpunten van de partijen

12. In het verzoekschrift stellen de verzoekende partijen allen zakelijke rechten te bezitten en te wonen in de onmiddellijke omgeving van de percelen die deel uitmaken van het bestreden GRUP, en aldus rechtstreeks geraakt te worden door dit GRUP. De vijfde verzoekende partij stelt tevens eigenaar te zijn van een aantal percelen in het plangebied.

Zij situeren hun percelen ten opzichte van het GRUP aan de hand van een foto in het verzoekschrift. De eerste vier verzoekende partijen voegen bij het verzoekschrift ten bewijze van hun eigendomstitels de aanslagbiljetten inzake onroerende voorheffing. De vijfde verzoekende partij brengt twee eigendomsattesten bij, afgeleverd door de administratie van de BTW, registratie en domeinen, sector registratie en domeinen.

13. De tweede verwerende partij betwist in de memorie van antwoord het belang van de verzoekende partijen bij de gevraagde vernietiging. De verzoekende partijen maken niet duidelijk waaruit zij belang putten om het bestreden GRUP aan te vechten. Er wordt niet aangegeven of zij eigendommen bezitten binnen het bestemmingsgebied van het GRUP. Ook tonen zij niet aan dat de bestreden beslissingen in relatie staan met hun persoonlijke omgeving. Er is geen voldoende concrete uiteenzetting en de verzoekende partijen laten na aan te geven in welke mate de voorschriften van het GRUP hen grieven. Evenmin is duidelijk of de verzoekende partijen over enig zakelijk recht beschikken in verhouding tot de bestreden beslissingen. De stukkenbundel verschaft hierover

geen duidelijkheid. Op die wijze schenden de verzoekende partijen de rechten van verdediging van de tweede verwerende partij.

In de laatste memorie werpt de eerste verwerende partij dezelfde exceptie op. Voorts betwist zij het belang van de verzoekende partijen, stellende dat het bestreden GRUP geen bestemmingswijziging doorvoert van het betrokken plangebied, aangezien de bestemming stedelijk woongebied reeds werd doorgevoerd in het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen”, zodat niet valt in te zien welk belang de verzoekende partijen zouden kunnen hebben bij de vernietiging van de bestreden beslissingen. Het lijkt de eerste verwerende partij eerder zo dat de verzoekende partijen, “vertrekkend vanuit de grieven die zij zelf aanhalen”, eerder alle belang hebben bij de realisatie van het bestreden GRUP. Ten slotte dienen de verzoekende partijen blijk te geven van een actueel belang. De vijfde verzoekende partij heeft echter zijn gronden, gelegen in het projectgebied, verkocht aan IGEMO, zodat hij geen belang meer heeft.

Beoordeling

14. In het verzoekschrift geven de verzoekende partijen allen aan zakelijke rechten te bezitten en te wonen in de onmiddellijke omgeving van het bestreden GRUP “Maenhoevevelden”. Dit wordt afdoende aangetoond in de stukkenbundel, gevoegd bij het verzoekschrift, door het voegen van de aanslagbiljetten inzake onroerende voorheffing, wat de eerste vier verzoekende partijen betreft, en door twee eigendomsattesten, wat de vijfde verzoekende partij betreft.

Zoals de verzoekende partijen in de memorie van wederantwoord terecht stellen, doen zij in beginsel daardoor alleen reeds blijken van het rechtens vereiste belang. De verwerende partijen slagen er niet in dat vermoeden te ontkrachten.

De exceptie wordt verworpen.

15. In zoverre de eerste verwerende partij in de laatste memorie aanvoert dat de vijfde verzoekende partij niet langer getuigt van het rechtens

vereiste actueel belang, nu zij haar gronden “gelegen in het projectgebied” heeft verkocht, dient vooreerst te worden vastgesteld dat de vijfde verzoekende partij nog steeds woont in de onmiddellijke omgeving van het bestreden GRUP, zijnde op Berkelei 107, dit is het perceel nr. 218/e, en daardoor dus, zoals reeds onder randnr. 14 gesteld, nog steeds getuigt van het rechtens vereiste belang.

Bovendien blijkt uit de eigendomsattesten gevoegd bij het verzoekschrift dat de vijfde verzoekende partij ten tijde van het indienen van het verzoekschrift (gedeeltelijk) eigenaar was van de percelen gelegen te Sint-Katelijne-Waver, kadastraal bekend sectie C, nrs. 218/e, 218/h, 253/d, 244, 245/f, 224/s, 224/z en 224/n2. Uit de door de eerste verwerende partij bijgebrachte notariële verkoopakte van 20 januari 2011 blijkt dat enkel de percelen sectie C, nrs. 244, 245/f, 253/d en 218/h werden verkocht aan IGEMO. De eerste verwerende partij maakt niet aannemelijk dat de vijfde verzoekende partij geen eigenaar meer is van de percelen nrs. 224/s, 224/z en 224/n2, gelegen in het plangebied.

16. In zoverre de eerste verwerende partij voor het eerst in de laatste memorie het belang van de verzoekende partijen betwist, stellende dat het bestreden GRUP geen bestemmingswijziging doorvoert van het betrokken plangebied, aangezien de bestemming stedelijk woongebied reeds werd ingevoerd in het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen”, dient te worden vastgesteld dat zij deze exceptie reeds had kunnen aanvoeren in de memorie van antwoord. Deze nieuwe exceptie kan door de eerste verwerende partij niet voor het eerst in de laatste memorie worden opgeworpen. Dergelijke handelwijze is immers dilatoir en schendt de rechten van verdediging van de andere partijen en het beginsel van de wapengelijkheid en is derhalve in strijd met de regels van een behoorlijke procesvoering.

Het gaat proces-economisch niet op, op het einde van de procedure, de afhandeling van de zaak uit te stellen en de auditeur-verslaggever op te dragen een aanvullend onderzoek en een verslag aan de nieuwe excepties te wijden en de partijen toe te laten hier schriftelijk op te reageren, wanneer dit kon worden vermeden.

VI. Onderzoek van het eerste middel

Standpunten van de partijen

17. De verzoekende partijen voeren in het eerste middel de schending aan van artikel 1.2.1 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (hierna : VCRO), van artikel 2.2.14, § 5 VCRO, van artikel 1.1.4 VCRO, en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, “namelijk van de materiële motiveringsplicht, het vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel”.

Er is ten eerste veel onduidelijkheid over de woningdichtheid van en het aantal bijkomende woningen in het bestreden GRUP. Dit is onaanvaardbaar nu deze woningdichtheid en het aantal woningen net bijzonder veel invloed zal hebben op de waterhuishouding, op de mobiliteit en de ontsluiting van de omgeving. Noch in de toelichtingsnota, noch in het advies van de GECORO, noch in de bestreden beslissingen zelf wordt enige duidelijkheid verschaft over het geplande aantal woningen. Op die manier wordt de ruimtelijke draagkracht over het hoofd gezien. Er is amper of geen onderzoek gebeurd naar het aantal woningen dat aanvaardbaar is en de ruimtelijke draagkracht aldus niet schendt. Pas op grond van duidelijke gegevens kan afdoende onderzocht worden wat de impact zal zijn op de ruimtelijke draagkracht en de bestaande onmiddellijke omgeving van het bestreden GRUP.

Voorts is er een manifest gebrek aan onderzoek naar de toekomstige ontsluitings- en mobiliteitsproblemen door de komst van het bestreden GRUP. Alles wijst erop dat er zich ernstige ontsluitingsproblemen zullen voordoen bij de komst van een groot aantal woningen in de Maenhoevevelden. Desalniettemin stellen zich een aantal problemen met betrekking tot het bestuderen van de ontsluiting en mobiliteit in het GRUP. De mobiliteit van de bestaande omgeving ligt vandaag reeds in de knoop, zodat de woonomgeving een komst van pakweg 300 à 500 woningen (hoeveel het er exact zijn, is niet duidelijk) niet kan dragen. In de plan-MER-screening wordt enkel een beschrijving gegeven van de bestaande ontsluiting, maar een analyse en evaluatie van de toekomstige ontsluiting en de mogelijke mobiliteitsproblemen ontbreekt

volledig. De plan-MER-screening verwijst wel naar een mobiliteitsstudie uit 2008, maar deze is uitgevoerd op basis van een verkeersstructuur ontwikkeld in een ontwerp van 2004, die de ontsluitingen op andere plaatsen situeert dan het bestreden GRUP. Uit het advies van de GECORO blijkt dat net in het kader van deze plan-MER-screeningsnota de verkeersimpact op de omgeving het meest in detail werd bekeken en dat de cumulatieve effecten van de geplande woonprojecten op de mobiliteit van de Mechelsesteenweg niet werden onderzocht “omdat er door geen enkele overheid op werd aangedrongen”.

Bovendien is het weinige onderzoek dat door de plannende overheid werd gevoerd, gebaseerd op foute gegevens en arbitraire cijfers. Soresma en de verwerende partijen gaan ervan uit dat de leefbaarheid van de woonomgeving slechts binnen aanvaardbare normen zou worden aangetast voor wat betreft de verkeersafwikkeling van de geplande woningen in het GRUP. In de toelichtingsnota gaat men uit van 50 bijkomende autobewegingen per richting/spitsuur, wat niet realistisch is, gelet op het aantal geplande woningen.

Ook uit de behandeling van de bezwaren blijkt geen voldoende onderzoek van de ontsluitingswegen, de bestaande mobiliteitsproblemen en de situatie ter plaatse. Eerder blijkt uit de behandeling van de bezwaren door de GECORO dat de oplossing voor mogelijke mobiliteitsproblemen wordt uitgesteld naar een later stadium. Dit gaat niet op, nu de plannende overheid de ruimtelijke draagkracht van een omgeving in rekening moet brengen en de invloed van nieuwe plannen daarop afdoende moet onderzoeken en nu reeds bij de ontwikkeling en inrichting van het GRUP zelf duidelijkheid moet worden verschaft over de mobiliteitsaspecten.

Ten slotte kunnen de verwerende partijen zich niet blijvend verstoppen achter de bestemmingswijziging naar woongebied door het gewestelijk RUP “Afbakening grootstedelijk gebied Mechelen”. Het is niet omdat de Maenhoevevelden toen reeds werden bestemd tot woongebied, dat nu niet moet worden onderzocht hoeveel woningen er in concreto aanvaardbaar zijn om de mobiliteit van de omgeving niet in gevaar te brengen. Het één hangt overigens samen met het ander: zonder een exact aantal woningen is het moeilijk te achterhalen wat de concrete impact zou kunnen zijn van de inrichting van het nieuwe woongebied op de verkeerssituatie.

Uit de hierboven weergegeven grieven blijkt dat in casu de ruimtelijke draagkracht wordt overschreden, en dat geen rekening werd gehouden met de ruimtelijke kwaliteit. De ruimtelijke draagkracht moet bij de planopmaak nochtans kwalitatief worden bepaald en bij de ruimtelijke afweging als belangrijkste element gelden. Uit de gegevens van het dossier blijkt niet dat een zorgvuldige en afdoende beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van de onmiddellijke woonomgeving heeft plaatsgehad.

Ook zijn het advies van de GECORO en de bestreden besluiten gebrekkig wat de behandeling van de bezwaren betreft, nu ze zich baseren op foutieve gegevens die in rechte noch in feite de motivering kunnen schragen, de problemen al te vaak worden doorgeschoven naar de toekomst of de desbetreffende instanties zich verschuilen achter de bestemmingswijziging naar woongebied door het gewestelijk RUP “Afbakening grootstedelijk gebied Mechelen”.

18. De tweede verwerende partij repliceert in de memorie van antwoord vooreerst dat de verzoekende partijen geen belang hebben bij het middel nu zij “uit het verzoekschrift niet eens kan afleiden in welke hoedanigheid beroepers hun vordering tot nietigverklaring hebben ingesteld” en dus niet valt in te zien hoe de vernietiging van de bestreden besluiten op basis van dit middel hen enig voordeel kan bijbrengen. De verzoekende partijen beschikken niet over enig zakelijk recht binnen het bestemmingsgebied van het GRUP en tonen niet aan hoe de bestemmingsvoorschriften hun enig nadeel kunnen berokkenen.

Ondergeschikt is het middel ongegrond. Wat de stedenbouwkundige voorschriften betreffende de woningdichtheid en het aantal bijkomende woningen betreft, moeten deze, ter wille van de rechtszekerheid, op voldoende duidelijke wijze worden geformuleerd. Dit verhindert echter niet dat deze voorschriften flexibel kunnen worden opgevat, noch dat deze binnen redelijke grenzen een bepaalde discretionaire bevoegdheid kunnen verlenen aan de vergunningverlenende overheden bij het beoordelen van een concrete vergunningsaanvraag. De verzoekende partijen tonen niet concreet aan dat het bestreden GRUP onzekerheid creëert aangaande de toekomstige invulling van het

plangebied, noch dat de stedenbouwkundige voorschriften niet voldoende toegankelijk, duidelijk en berekenbaar zouden zijn.

Ook de motivering aangaande de verkeersafwikkeling is afdoende, zoals blijkt uit de toelichtingsnota. Daarin wordt immers een uitgebreide motivering gewijd aan de verkeersafwikkeling binnen en buiten het bestemmingsgebied.

De impact op de ruimtelijke draagkracht van de woonfunctie in de onmiddellijke omgeving werd eveneens afdoende zorgvuldig beoordeeld, zoals blijkt uit de genuanceerde en gedetailleerde stedenbouwkundige bestemmingen en voorschriften omtrent inrichting, inplanting, bouwhoogte, materialen, dakhellingen, bufferzones, telkens in functie van de woonomgeving, en uit de goedgekeurde plannen en voorschriften en de toelichtingsnota.

Wat betreft de behandeling van de bezwaren tonen de verzoekende partijen niet in concreto aan op welke wijze de GECORO zich onvoldoende van haar taak zou hebben gekweten.

In zoverre de verzoekende partijen aanvoeren dat zij veelvuldig te maken krijgen met het doorschuiven van problemen, wordt dit middelonderdeel niet verder uitgewerkt, zodat het onontvankelijk is.

19. In de laatste memorie werpt de eerste verwerende partij vooreerst op dat in zoverre de schending wordt aangevoerd van de materiële motiveringsplicht, het middel juridische grondslag mist, aangezien ruimtelijke uitvoeringsplannen niet vallen onder het toepassingsgebied van de formele motiveringswet.

Wat de woningdichtheid betreft, erkent zij dat het aantal te realiseren woningen variabel is, maar dit is niet ongebruikelijk in een RUP. Bovendien biedt dit variabel aantal woningen net de garantie dat de ontwikkeling van het project niet zal leiden tot onaanvaardbare mobiliteits- of waterhinder. Dit variabel aantal woningen is immers ondermeer een gevolg van de fasering waarin de ontwikkeling van het projectgebied zal gebeuren en waarbij na elke fase zal moeten afgetoetst worden of het uitvoeren van de volgende fase nog aangewezen zal zijn, “hetgeen uiteraard meer zekerheid biedt dan louter theoretische berekeningen”. Het bestreden GRUP zorgt er bovendien voor dat er minder

woningen en verhardingen zullen gerealiseerd worden dan voorzien was in het kader van het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen”, zodat de verzoekende partijen op zijn minst geen belang hebben bij het middel. Op de kwestie van de woningdichtheid werd voldoende ingegaan in de toelichtingsnota, bij de behandeling van de bezwaren en in het vaststellingsbesluit zelf.

Wat de ontsluiting en de mobiliteitsproblemen betreft, heeft het mobiliteitsvraagstuk doorheen het planningsproces steeds de bijzondere aandacht van de eerste verwerende partij weggedragen. Dit blijkt uit de MER-screeningsnota, uit de toelichtingsnota en uit de behandeling van de bezwaren in het goedkeuringsbesluit van 7 december 2009. Wat de zogenaamde “foute gegevens en arbitraire cijfers” van het onderzoek dienaangaande betreft, geven de verzoekende partijen een eigen “niet gefundeerde berekening”. Er werd voldoende op deze problematiek ingegaan bij de behandeling van de bezwaren.

De ruimtelijke draagkracht werd dus wel degelijk afdoende opgenomen in de beoordeling en er is voldoende rekening gehouden met de ruimtelijke kwaliteiten, “dit uiteraard in overeenstemming met de hogere planningsinstrumenten, zoals deze reeds boven de hoofden van de gemeente werden vastgesteld”. Wanneer wordt nagegaan of de eerste verwerende partij de mobiliteitsimpact van het bestreden GRUP afdoende heeft bestudeerd, dient men te vertrekken vanuit het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen” dat het volledige projectgebied in zijn geheel bestemde tot stedelijk woongebied, “hetgeen impliceert dat het volledige gebied diende ingevuld te worden met een woningdichtheid van 25 woningen/ha”. Dit gewestelijk RUP bevat trouwens eveneens een onderdeel “mobiliteitstoets”. De gemeente heeft getracht het aantal te realiseren woningen in de mate van het mogelijke te beperken, ondermeer door de creatie van groenzones in het betrokken gebied.

Overigens is het “geen sinecure” om een inschatting te maken van de mobiliteitseffecten van het bestreden GRUP, gelet op de onzekerheid van de invulling van diverse woonprojecten in de regio, waaronder het RUP Bonduelle, en gelet op de doortrekking van de R6, die de ontwikkeling van het projectgebied Maenhoevevelden zal doorkruisen. Hierover werd trouwens expliciet een passage opgenomen in de plan-MER-screeningsnota. Gelet op de

tallose onoverkomelijke onzekerheden die de realisatie van ondermeer de doortrekking van de R6 met zich meebrengt op het vlak van de mobiliteit is het evident dat het uitvoeren van verkeerstellingen op vandaag een vertekend en irrelevant beeld zou geven van de reële situatie. Vandaar heeft de gemeente optimaal trachten te profiteren van de opportuniteiten die het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen” haar bood, zijnde de fasering van de ontwikkeling van het projectgebied. Gekoppeld aan deze fasering heeft de gemeente bij de goedkeuring van het bestreden GRUP een opschortende voorwaarde opgenomen in artikel 4 van het vaststellingsbesluit, die tot gevolg heeft dat slechts tot de realisatie van een volgende fase zal kunnen worden overgegaan indien de kwalitatieve verkeersafwikkeling niet in het gedrang wordt gebracht, en zulks op basis van een combinatie van de berekeningen die reeds in het bestreden GRUP vervat zitten, en tellingen die een realistische inschatting zullen geven van de alsdan bestaande situatie, die zal inspelen op de evoluties (doortrekking R6, RUP Bonduelle,...) die op dat moment reeds zullen gerealiseerd zijn. Het gaat niet op te stellen dat dergelijke tellingen niet zouden kunnen worden doorgeschoven naar het moment van operationalisering van het bestreden GRUP, nu “de specifieke ruimtelijke context maakt dat net het doorschuiven van deze tellingen garandeert dat zij relevante gegevens zullen opleveren”. Zulks is geen teken van een gebrek aan zorgvuldig bestuur.

Beoordeling

20. In zoverre de tweede verwerende partij het belang van de verzoekende partijen bij het eerste middel betwist, is deze exceptie gestoeld op het gebrek aan belang dat de verzoekende partijen zouden hebben bij het beroep tot nietigverklaring. Onder randnummer 14 is geconcludeerd tot de verwerping van de exceptie. Om dezelfde redenen wordt aldus de exceptie bij dit middel verworpen.

21. Artikel 2.2.14, § 5 VCRO luidt als volgt :

“§5. De gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening bundelt en coördineert alle adviezen, opmerkingen en bezwaren en brengt binnen

negentig dagen na het einde van het openbaar onderzoek gemotiveerd advies uit bij de gemeenteraad. Dat advies bevat de integrale adviezen van de deputatie en het agentschap. Op hetzelfde ogenblik bezorgt de gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening het college van burgemeester en schepenen de gebundelde adviezen, opmerkingen en bezwaren.

Wanneer de gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening geen advies heeft verleend binnen de gestelde termijn, mag aan de adviesvereiste worden voorbijgegaan. In dat geval bezorgt ze onmiddellijk de gebundelde adviezen, opmerkingen en bezwaren aan de gemeenteraad”.

De decretale verplichting om het ontwerp van GRUP aan een openbaar onderzoek te onderwerpen en de resultaten ervan voor advies aan de GECORO voor te leggen, brengt met zich mee dat de GECORO in de eerste plaats, zo niet alleszins de gemeenteraad, kennis moet nemen van de tijdens het openbaar onderzoek op regelmatige wijze geformuleerde en met de ruimtelijke ordening verband houdende bezwaren en opmerkingen, en deze moet onderzoeken en beoordelen.

22. Het feit dat een GRUP niet onder het toepassingsgebied van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen valt, neemt niet weg dat het, zoals elke administratieve akte of reglement, is onderworpen aan de materiële motiveringsverplichting, hetgeen inhoudt dat het moet worden gedragen door in rechte en in feite verantwoorde motieven die moeten blijken, hetzij uit de beslissing zelf, hetzij uit de stukken van het dossier.

Het zorgvuldigheidsbeginsel houdt onder meer in dat de overheid haar besluiten op een zorgvuldige wijze moet voorbereiden door de relevante gegevens en de op het spel staande belangen te inventariseren en deze gegevens en belangen tegen elkaar af te wegen in het licht van het doel van het besluit.

23. Naar aanleiding van het openbaar onderzoek hebben de verzoekende partijen in hun bezwaarschrift de gemeentelijke overheid gewezen op de mogelijks problematische haalbaarheid van het ontsluitingsconcept van het plangebied.

De GECORO heeft deze bezwaren als volgt beantwoord :

“4. Zie hiervoor de bespreking onder II.8.1 en II.9.2.

(II.8.1. De verkeersimpact op de omgeving is het meest in detail bekeken in het kader van de plan MER screening – verzoek tot raadpleging. Er is becijferd wat de bijkomende impact zal zijn op het omliggende wegennet op basis van uitgangspunten zoals omschreven in het ‘Onderzoek verplaatsingsgedrag Vlaanderen 2, eindrapport januari 2004’ uitgevoerd door de Provinciale Hogeschool Limburg in opdracht van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, Mobiliteitscel. De bijkomende impact is volgens deze methodiek, geen probleem. De Mechelsesteenweg vertoont geen congestieproblemen tenzij bij onvoorziene omstandigheden (ongeval, werken aan de wegenis, ...) In de Meidoornstraat situeren de problemen zich uitsluitend tijdens de piekmomenten van de school.

De cumulatieve effecten van de geplande woonprojecten op de mobiliteit van de Mechelsesteenweg werd niet onderzocht, er werd door geen enkele overheid op aangedrongen. Het RUP voorziet ook geen bestemmingswijziging zodat dit element niet kan weerhouden worden.

Bij het operationaliseren van de wegeninfrastructuur, zullen voorafgaand verkeerstellingen uitgevoerd worden in de omgeving van het projectgebied om een concreet inzicht te krijgen in de problematiek zodat er ook naar kan gehandeld worden bij de inrichting van de nieuwe wegenis.)

(II.9.2. De extra verkeersstromen die zullen ontstaan, zijn berekend op basis van 300 nieuwe woningen. Dit komt neer op 100 extra autoverplaatsingen/spitsuur wat theoretisch neerkomt op 50 autoverplaatsingen per ontsluitingsrichting (noord Mechelsesteenweg, zuid Meidoornstraat). In het geval dat toch 450 woningen zouden gerealiseerd worden, moeten deze cijfers met 50% verhoogd worden.

De bestaande wegeninfrastructuur is voldoende ruim om verkeer bij 50km/u veilig te laten kruisen. Bij de uitvoering van het project zal in detail moeten onderzocht worden of er aanpassingen moeten gebeuren in de schoolomgeving en aan de bestaande wegenistrajecten, maar dit valt buiten het planningsniveau van het RUP. Dit zou hoe dan ook moeten gebeuren wanneer uitvoering wordt gegeven aan dit gebied zonder de opmaak van een RUP, aangezien het RUP geen bestemmingswijziging inhoudt)”.

In de toelichtingsnota wordt onder punt 5.7 “Motivering van de verkeersafwikkeling” het volgende gesteld :

“De verkeersafwikkeling en verkeersdoorstroming zijn belangrijke aandachtspunten bij de uitbouw van het project Maenhoevevelde. Uit onderstaande onderbouwing volgt dat het project binnen de aanvaardbare normen blijft voor wat de leefbaarheid van de woonomgeving (betreft).

Het aantal autobewegingen komt neer op 50 bijkomende autobewegingen per richting/spitsuur blijft ver onder de grenswaarde van

250 wagens/uur wat algemeen als leefbaarheidsgrens aanvaard wordt in woonstraten.

De aanleg van nieuwe kortsluitingen tussen de Mechelsesteenweg en de Berkenlei kunnen sluipverkeer genereren. Door een gepaste weginrichting dient dit ontmoedigd te worden; Het realiseren van een verkeerssluis is dan ook aangewezen, in het bijzonder voor de periode tot de R6 doorgetrokken is;

Voor het netwerk van langzame verkeersverbindingen worden aangepaste inrichtingsprincipes voorgesteld die rekening houden met de veiligheid en het comfort.

(...)”.

Artikel 4 van het eerste bestreden besluit luidt als volgt :

“Aan het college wordt de opdracht gegeven om bij de operationalisering van dit ruimtelijk uitvoeringsplan ter plaatse voldoende metingen en tellingen uit te voeren om een goede waterhuishouding en een kwalitatieve verkeersafwikkeling niet in het gedrang te brengen. Er zal voldoende overleg gepleegd moeten worden met de waterloopbeheerder om eventuele knelpunten stroomafwaarts van de Maanhoevebeek en buiten het plangebied gelegen, op te lossen. Er dient tijdig overwogen te worden of een uitbreiding van de school Dijkstein noodzakelijk zou zijn door de realisatie van dit woongebied”.

24. In tegenstelling tot wat de verwerende partijen voorhouden, ontslaat het feit dat de bestemming “woongebied” van het plangebied “Maenhoevevelden” grotendeels werd ingevuld door het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen” naar aanleiding van de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Mechelen, de gemeentelijke overheid er niet van om bij de vaststelling van een gemeentelijk RUP de verdere ordening en inrichting van het gebied op zijn ruimtelijke draagkracht te toetsen. Hierbij vormen de “verkeersafwikkeling en verkeersdoorstroming” van het gebied, overigens luidens de toelichtingsnota bij het bestreden GRUP zelf, “belangrijk aandachtspunten”.

Het gewestelijk RUP “Afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen” regelt de ontsluiting van het plangebied niet. De toelichtingsnota bij het voormelde gewestelijk RUP verwijst algemeen naar de ligging van het gebied “bij de R6 en de Mechelse steenweg, (die) (...) het gebied goed bereikbaar (maken), zowel vanaf het hoger wegennet als het stadscentrum”. De ontsluitingen met het oog op de realisatie van de vastgelegde bestemming, worden geregeld op

niveau van het thans bestreden gemeentelijk RUP. Het staat derhalve aan de gemeentelijke overheid om te toetsen of de impact van de door haar gekozen ontsluitingen, gekoppeld aan de verdere ordening van het gebied, verenigbaar is met de omgeving, onder meer op gebied van mobiliteit en verkeersleefbaarheid.

25. Volgens de GECORO heeft de “plan MER screening – verzoek tot raadpleging” de “verkeersimpact op de omgeving (...) het meest in detail bekeken”. Zowel de GECORO als de toelichtingsnota baseren zich voor het beoordelen van de verkeersimpact op deze plan-MER-screening.

De plan-MER-screeningsnota bepaalt het volgende aangaande de “mogelijke effecten” met betrekking tot de “discipline mens” :

“(...

Met het RUP zullen er ca. 300 bijkomende woningen gerealiseerd kunnen worden, wat uitgaande van een gemiddelde gezinsgrootte van 2,6 inwoners/gezin resulteert in ca. 540 gegenereerde verplaatsingen tijdens de avondspits (16-19u), waarvan ruim de helft met de wagen. Dit komt neer op ca. 300 autoverplaatsingen tijdens de avondspits (16-19u) of 100 autoverplaatsingen per avondspitsuur. Met de voorgestelde netwerkstructuur kan aangenomen worden dat dit neerkomt op een belasting met ca. 50 autobewegingen per avondspitsuur op de westelijke as tussen Mechelsesteenweg en Berkelei en 50 autobewegingen op de oostelijke as tussen Mechelsesteenweg en Akelei. Ongeacht de invoering van enkel- of dubbelrichtingsverkeer blijft dit ver onder de 250 auto's per uur per rijrichting, wat algemeen aanvaard is als leefbaarheidsgrens in woonstraten.

(...)”.

Een analyse van deze plan-MER-screeningsnota leert dat de verkeerseffecten zijn berekend, vertrekkende van een invulling van het plangebied met “ca. 300 bijkomende woningen”. Het dient evenwel te worden vastgesteld dat, zoals ook uit het dossier en uit de repliek van de verwerende partijen blijkt, het aantal woningen binnen het plangebied variabel is, zodat dus ook de resultaten van het berekenen van de verkeerseffecten variabel zijn.

Nog volgens de plan-MER-screeningsnota blijven de aldus geschatte autoverplaatsingen “ver onder de 250 auto's per uur per rijrichting, wat algemeen aanvaard is als leefbaarheidsgrens in woonstraten”. Deze conclusie

wordt genomen wars van elke uitspraak over de reeds bestaande belasting van de bestaande wegeninfrastructuur.

26. Uit de beantwoording van de bezwaren door de GECORO blijkt verder dat het inwinnen van de voor de mobiliteitsproblematiek noodzakelijke informatie wordt doorgeschoven naar een later tijdstip, namelijk naar het moment van “het operationaliseren van de wegeninfrastructuur”, wanneer “voorafgaand verkeerstellingen (zullen) uitgevoerd worden in de omgeving van het projectgebied om een concreet inzicht te krijgen in de problematiek”. In het eerste bestreden besluit wordt in dezelfde zin geoordeeld, waar in artikel 1 wordt gesteld dat “(d)e effectieve verkeersimpact (...) pas (kan) onderzocht worden bij de operationalisering van het plan”. Nochtans mag van een zorgvuldig handelende overheid worden verwacht dat zij die concrete inzichten verwerft vooraleer zij het plan vaststelt.

De cumulatieve effecten van andere geplande woonprojecten op de mobiliteit worden daarbij noodzakelijk in rekening gebracht. Dit laatste strijdt met de stelling van de GECORO dat deze cumulatieve effecten niet werden onderzocht omdat er “door geen enkele overheid op (werd) aangedrongen”.

27. In het licht van wat voorafgaat, verworden de stellingen van de GECORO dat de door het bestreden GRUP gegenereerde bijkomende verkeersimpact “geen probleem” vormt en dat de “bestaande wegeninfrastructuur (...) voldoende ruim (is)”, tot loutere affirmaties.

Door het mobiliteitsvraagstuk onvoldoende uit te klaren op planniveau, is de overheid tekort geschoten in de op haar rustende zorgvuldigheidsplicht en heeft zij, in samenhang daarmee, de bezwaren dienaangaande op ontoereikende wijze beantwoord.

Het eerste middel is in zoverre gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt :

- a. het besluit van 7 december 2009 van de gemeenteraad van Sint-Katelijne-Waver houdende definitieve vaststelling van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Maenhoevevelden”, en**
- b. het besluit van 11 februari 2010 van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen houdende goedkeuring van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Maenhoevevelden”.**

2. Dit arrest dient te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het sub b vernietigde besluit.

3. De eerste verwerende partij en het Vlaamse Gewest worden verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 875 euro, ieder voor de helft.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van drie januari 2012, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Roger Stevens,	kamervoorzitter,
Johan Bovin,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Roger Stevens